

استند آب کم‌دی به سبک دوره قاجار

در ایران از دیرباز به علت فقدان آزادی و عدم توجه به حقوق فردی و اجتماعی، کسی نمی‌توانست آزادانه وضع عمومی کشور را مورد مطالعه و انتقاد قرار دهد. تنها دلقک‌ها و مسخرگان کمابیش به خود اجازه بحث و انتقاد می‌دادند آقای میرفخرایی در کتاب گیلان در جنبش مشروطیت می‌نویسد: قبل از آن‌که اولین فرماندار بعد از انقلاب مشروطیت انتخاب شود، شخصی به نام میرزا یوسف خان جنگل‌نویس اعلانی منتشر ساخت مبنی بر این‌که حاکم رسمی گیلان دو روز دیگر از مرکز وارد خواهد شد. در روز مقرر، خود شخصا به دار الحکومه (قسمتی که سالم مانده بود) حضور یافت و به عنوان حاکم جدید برای مردم سخنرانی کرد. میرزا یوسف خان جنگل‌نویس کسی بود که در مجالس جشن و سرور برای خندانیدن خلق الله دعوت می‌شد و در عین مسخرگی نکاتی را به زبان می‌آورد که مردم عادی از گفتنش بیمناک بودند. نظیر کریم شیرهای عهد ناصر الدین شاه یا شیخ شیپور و شیخ کرنا و حاجی میرزا زکی خان و یا مشهدی ابو القاسم صراف دوران اخیر که در کسوت دیوانگان روزها به چند خیابان و بازار سر می‌زد و به صدای بلند کسبه و اصناف را با بعضی دقایق و نکات سیاسی آشنا

روزنامه اطلاعات / ۱۵ آبان ۱۳۴۰

● هشدار سردار فاخر حکمت به نخست وزیر

«روزنامه اطلاعات» نوشت: امروز اطلاع حاصل شد که مصاحبه مطبوعاتی سردار فاخر حکمت رئیس سابق مجلس شورای ملی درباره انتخابات و دولت که قرار بود، ظرف همین هفته انجام شود به بعد موکول شده است. در تماسی که با سردار فاخر حکمت گرفته شد وی گفت: آقای نخست وزیر گفتند که خیال مصاحبه ای در همین روزها را دارند به این جهت من عجلاناز مصاحبه مطبوعاتی و دعوت آقایان روزنامه نگاران منصرف شده ام تا ببینم ایشان چه خواهند گفت. اگر برخلاف بود و در مورد شروع انتخابات مطالبی نگفتند لازم بود، من بعدا جواب خواهم داد.

● تصمیمات کنفرانس او پک تسلیم دولت می شود

امروز فواد روحانی دبیرکل سازمان کشورهای تولید کننده نفت اوپک و قائم مقام رئیس هیئت مدیره شرکت ملی نفت ایران در مورد تصمیمات سومین کنفرانس اوپک و اعلام آن گفت: ظرف دو سه روز آینده قطعنامه های کنفرانس تهران به نخست وزیر و فرستاده خواهد شد تا در جلسه هیئت وزیران مطرح شده و به تصویب دولت برسد.

● بازار هیچ گونه تغییری نکرده است

به دنبال قطع مذاکرات ایران و ژاپن در هفته قبل انصاری مستشار اقتصادی سفارت ایران در ژاپن که برای مذاکرات در تهران اقامت داشت به محل ماموریت خود عزیمت کرد. وضع بازار بعد از قطع واردات از ژاپن هیچ گونه تغییری نکرده است، یکی از تجار معتقد بود که این آرامش فقط به علت فراوانی جنس ژاپنی است. در حقیقت آن چه که پیش آمد دولتی برای درد فراوانی جنس ژاپنی بود و شاید تا پایان سال کسی به فکر اعتراض نباشد اما دولت هم باید برای سال آینده در مورد همه قراردادهای بازرگانی فکری اساسی کند و

روش شایسته برای همه کشورها اتخاذ نماید. در چنین صورتی مشکل بازرگانی ژاپن هم امکان دارد حل شود.

● طرح ایران برای پایان استعمار!

آسوشیتدپرس گزارش داد: امروز در داخل گروه آسیایی آفریقایی بر سر تنظیم قطعنامه ای در باب تحریم استعمار که در اجرای تصمیم سال ۱۹۶۰ مجمع عمومی تهیه شده است دو دستگی به وجود آمد.

کمیته ۱۲ نفری مخصوص گروه آسیایی – آفریقایی که خود شامل ۴۹ کشور است گزارش داد که در این مورد اختلاف بروز کرده است. طرحی که توسط نمایندگان ایران، هند و اندونزی در کمیته تهیه می شود مورد اختلاف نظر نمایندگان قرار دارد. مطمئن می گویند در دو طرح ایران و هند تاریخی برای پایان استعمار تعیین نکرده اند ولی اندونزی سال ۱۹۶۴ را پیشنهاد کرده است، سال گذشته گروه آسیایی – آفریقایی ابتکار مبارزه با استعمار را از دست نمایندگان شوروی گرفت و خود آن را دنبال کرد.

● از صدور ضمانت نامه جلو گیری شد

«اطلاعات» نوشت: امروز خبرنگار ما اطلاع داد که چون بعضی از شرکت های بیمه اقدام به صدور ضمانت نامه می کردند و این موضوع به نظر وزارت بازرگانی خالی از اشکال نبود به این جهت به شرکت های بیمه دستور داده شد که از صدور ضمانت نامه بانکی خودداری کنند.

● ملت انتخابات آزاد می خواهند

«کیهان» در یادداشتی نوشت: این روزها کشمکی بین دولت و طرفداران انتخابات در گرفته است و به نظر ما روز به روز این کشمکش شدیدتر خواهد شد و هیچ شبهه ای نیست که آخر الامر فتح و پیروزی با طرفداران انتخابات خواهد بود زیرا این حاجیزی می گویند که خود دولت نیز نمی تواند غیر از آن بگوید و آن این است که مشروطیت تعطیل بردار نیست و قانون اساسی باید محترم باشد و انتخابات باید به

محمدرضا شاه چگونه ارتش را کنترل می کرد؟

می‌دادید در رکن ۲۲ مثلاً هر افسری پرونده دارد؟ مثلاً اویسی پرونده برایشون تشکیل می‌دهید؟ یعنی برخلاف رکن ۲ در بقیه ممالک دنیا، رکن ۲ معمولاً کارش این است که قابلیت سیاسی و فکری و تخصصی و فنی یک افسری را بسنجد، نقاط ضعفش را بداند، و قوتش را هم بداند، مثل بداند این آدم برای فلان مرکز فرماندهی اهلیت دارد یا نه، برای این است که رکن ۲ پرونده تشکیل می‌دهد، نه برای اینکه برای اشخاص پرونده سازی کنند. اما اینجور که این افسر برای من گفت تقریباً پرونده های رکن ۲ پرونده سازی بود، بیشتر جهات منفی بود. وقتی که افسری یک کمی به قول معروف کله اش بوی قورمه سبزی می‌داد، برایش پرونده تشکیل می‌دادند. این بود که افسران اشخاصی بودند که وارد این معقولات نمی‌شدند. آدم‌های ضعیفی بودند از نظر فکری و سیاسی، این است که این ارتش نمی‌توانست کار سیاسی بکند، این ارتش از عهده کار اجتماعی سیاسی بر نمی‌آمد، برای اینکه شاه به این ترتیب او را آماده نکرده بود این ارتش را. بعد هم فرماندهانش را دائماً مثل اسباب بازی‌های تغییر می‌داد، که هیچ فرماندهی در ارتش ریشه نداشتند، صاحب حیثیت و اعتبار نبودند.

منبع: ناصر فرید، نقش ارتش در تحولات تاریخی ایران، تهران: کومش، ۱۳۸۲، ص ۲۴۷.

محمدرضا شاه با افسران مانند مهره های شطرنج بازی می‌کرد و مرتب آنها را چپ و راست می‌کرد تا مهره ای در یک محل زیاد نماند و قدرتی را برای خود کسب نکند. احسان نراقی در مورد سیاست های شاه در مورد کنترل ارتش برای کسب وفاداری و جلوگیری از قدرت گرفتن افسران ارتش چنین می‌نویسد: من با یک نفری زندانی بوم سر لشکری بود، چندین سال معاون رکن ۲ بود و من ازش پرسیدم که آقا، این پرونده‌ها را چطور شما تشکیل

سرگرمی زندانیان سیاسی پیش از انقلاب چه بود؟

به این شکل می‌باشد که افراد به دو دسته تقسیم می‌شوند که هر دسته یکسر گروه دارد. بعد از انتخاب یاریگری به وسیله سنگترا یا خشک مشخص می‌شود که کدام گروه داخل زمین است. زمین بازی یک مستطیل بزرگ می‌باشد که از وسط به دو قسمت تبدیل می‌شود. پس از معلوم شدن اینکه کدام گروه داخل زمین می‌باشد، گروهی که داخل زمین است به اسم جلیسین ساده و گروهی که بازی را شروع می‌کند گروه دیلا ساده، گروه شروع ابتدا نفر اول ساگفتن ایش تسی تی داخل زمین حریف شده و تا زمانی که نفس دارد باید ایش تسی تی را گرفته و بستاند یکی از افراد تیم مقابل را با دست لمس کرده و بتواند سریع به زمین خود برگردد و اگر نتوانست و افراد تیم رقیب آن را گرفتن او سوخته و باید از بازی خارج شود و اگر هم یکی از افراد تیم حریف را زد آن فرد از تیم حریف نشسته و بازی به همین شکل ادامه دارد تا نفر آخر که باقی می‌ماند به عنوان تیم برنده اعلام می‌شود.

منبع: حسیدری شهرضا، احمدرضا و سید رضا حسینی، بازی‌های بومی، محلی، سنتی، اصفهان: چهار باغ، ۱۳۹۲، ص ۱۲

در فرهنگ لغت فارسی، کلمه بازی برابر با سرگرمی، مشغولیت، تفریح، لعب، کار و ورزش آمده است بازی‌های بومی – سنتی به بازی‌هایی اطلاق می‌شوند که به یک منطقه یا محله خاصی اختصاص داشته باشند. این بازی‌ها ضمن اینکه با هدف خاصی طراحی شده، از گستردگی و تنوع نیز برخوردار هستند. بازی‌های بومی در هر مکان و شرایطی با کمترین امکانات صورت می‌گیرد، سرخی از آن‌ها به لحاظ داشتن وجهه تشابه فرهنگی و اجتماعی در اکثر نقاط ایران مشترک هستند. هرچند امروزه پیشرفت فن آوری و گسترش زندگی صنعتی بسیاری از این بازی‌ها را به حاشیه رانده یا منسوخ کرده است. یکی از بازیهای سنتی در شهر شوشتر، بازی «اش تسی تی» می‌باشد. اش تسی تی که به بازی کیدی (زو) شبیه است در شوشتر هوافار زیادی دارد. این بازی در گیلان «شیرین دو دو»، در سیستان و بلوچستان کیدی، در خراسان، گلستان، مازندران و گلپایگان به «زو» مشهور است. در زندان‌های سیاسی پیش از انقلاب اش تسی تی از جمله بازی‌های زندانیان سیاسی بود که غروب هر جمعه انجام می‌شد؛ اگرچه گاهی مقامات زندان از آن تعبیر خاص نموده و مانع انجام آن می‌شدند. نحوه بازی

رود و آن چه تاکنون دولت های ایران نشان داده اند این است که شما به اسم آزادی انتخابات را از ما قبول کنید و عملش را از ما نخواهید، پس کسانی که اکنون کمر برای انتخابات بسته اند باید اول تامین پیدا کنند که اگر انتخاباتی شد آزاد خواهد بود و الا بهتر است هر وقت اسم انتخابات را می‌برند کلمه آزاد را با آن توام سازند. نگویند ما انتخابات می‌خواهیم بگویند «انتخابات آزاد» می‌خواهیم تا دولت بداند که ملت جز انتخابات آزاد از وی قبول نخواهد کرد و روی یک تصور باطل، خود و ملت را دچار کشمکش جدیدی نسازد.

رود و آن چه تاکنون دولت های ایران نشان داده اند این است که شما به اسم آزادی انتخابات را از ما قبول کنید و عملش را از ما نخواهید، پس کسانی که اکنون کمر برای انتخابات بسته اند باید اول تامین پیدا کنند که اگر انتخاباتی شد آزاد خواهد بود و الا بهتر است هر وقت اسم انتخابات را می‌برند کلمه آزاد را با آن توام سازند. نگویند ما انتخابات می‌خواهیم بگویند «انتخابات آزاد» می‌خواهیم تا دولت بداند که ملت جز انتخابات آزاد از وی قبول نخواهد کرد و روی یک تصور باطل، خود و ملت را دچار کشمکش جدیدی نسازد.

● امیدی به انتخابات آزاد نمی‌رود!

با این حال یعنی با این که انتخابات فرمایشی به زبان دولت هم هست و امیدی به یک انتخابات آزاد نمی‌

تاثیرات فرهنگی گرمابه های قدیم!

بسیاری از فرهنگ های اجتماعی دهه های گذشته در امروز ما جایگاهی ندارد. برخی از مولفه های زندگی سنتی با گسترش امکانات دیگر باقی نمانده است. یکی هم گرمابه های سنتی بود که نتایج مهمی برای زندگی اجتماعی داشت:

«... در آن روزگارها که باشگاه و کلوب و اماکن عمومی دیگر به معنای امروز آنها نبود و مردم کمتر فرصت دیدار و تبادل نظر با یکدیگر را در خارج از خانه هایشان داشتند، بهترین جایگاه دید و بازدید و یا مباده خبر، همین گرمابه های همگانی و یا مسجدهای شهر بودند و این امر اختصاص به ایران ما هم نداشت... فرهنگ گرمابه و جایگاه اجتماعی آن در ایران ما به خصوص پس از ظهور دین اسلام بیشتر و پابرجاتر شد و آن به دلیل اعتبار و اهمیتی است که این آیین شریف به طور کلی به طهارت داده است...»

۱-حسین شهیدزاده، راه‌پی بازگشت، تهران، انتشارات اطلاعات، ۱۳۹۰، ص ۱۲۸

گله مندی شاه پهلوی از آمریکاییها!

اسدالله علم که در تاریخ معاصر ایران از وی به عنوان محرم اسرار محمدرضا پهلوی یاد می‌شود، در سمت وزیر دربار، نقش مهمی در تصمیم‌گیری‌های حیاتی و سیاست‌گذاری‌های کلان کشور بر عهده گرفت به نحوی که نخست وزیر و وزیر خارجه، دفاع و کشور به حاشیه رفته ها و مقامات سیاسی و امنیتی خارجی به عنوان معتمد شاه نقش بی‌بدیلی پیدا کرد. اعتماد دولتمردان و سفرای امریکا و انگلیس به وی نیز در استحکام موقعیت اش بسیار مؤثر واقع شد. وی در بخشی از خاطرات خود در خصوص روابطش با مقامات امریکایی و ناخشنودی شاه از آنها می‌نویسد: «شام در خدمت بودم که از برنامه رادیو مسکو که اعلام کرده بود ایران و شوروی با هم می‌توانند حافظ صلح در خاورمیانه باشند، اظهار خوشوقتی کرد. سرانجام شام تقریباً تنها بودیم، به جز والا حضرت فاطمه و همسرش ارتشبدخانی که فرمانده نیروی هوایی است و پهلید و والا حضرت شمس. تعجب کردم که شاه بار دیگر به سیاست آمریکا و عدم حساسیتش نسبت به نیازهای ایران حمله کرد. احساس می‌کنم که قصد دارد با روسها وارد معامله بزرگی بشود و زمینه را برای انعکاس قصور آمریکاییها فراهم میکند. او انتظار مخالفت مرا داشت و مدتی در اینباره بحث کردیم... در مرحله‌ای شاه گله‌گردد که آمریکاییها و انگلیسیها هیچ توجهی استراتژیکی برای خرید نفت از کشورهایی مثل کویت، اومبوتی یا لیبی ندارند. قبول کردم، اما اشاره کردم که در نظام سرمایه داری، منافع مالی همه چیز را توجیه میکنند»

منبع: موسی فقیه حنایی، آخرین شاه، آخرین دربار، تهران، موسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، ۱۳۹۷، ص ۲۵۱

قتل خدمتکار ایرانی توسط اساتید خارجی دارالفنون

کشور ایران از دیرباز به دلیل پیشرفت در علم پزشکی شهره عام و خاص بوده است. ولی تشکیل سازمانهای متولی امر پزشکی مربوط به دوران قاجاریه می‌باشد. به طوریکه در سالیهای سلطنت ناصرالدین شاه تلاشهایی برای تشکیل سازمان پزشکی قانونی به عمل آمد. دکتر علی پرتو یکی از اولین اساتید علم پزشکی قانونی ایران بوده است. دکتر پرتو در پاریس تحصیل کرده بود و از سال ۱۳۸۹ تا ۱۳۱۷، به تدریس در رشته بافت‌شناسی، پزشکی قانونی و سمت پزشکی قانونی تهران انجام وظیفه کرد. یکی از پرونده‌های معروف که حکم آن توسط ایشان صادر شد پرونده قتل خدمتکار دو تن از استادان دارالفنون بنام دکتر لاتنی و دکتر لبلان است. آنها آنقدر این خدمتکار بیچاره را کتک زده بودند که در اثر جراحات حاصله درگذشت و سپس با همدستی با یکی از دوستان خود بنام دکتر گانسه، گواهی دفن او را صادر کردند. ولی هنگام دفن مرده‌شور متوجه آثار ضرب و جرح در بدن مقتول شد و آن را به شهربانی گزارش داد. شهربانی با مشکوک دانستن مرگ، جسد را شرح و علت مرگ را ضرب و جرح تشخیص دادند. به علت قانون کلیاتالسیون تنها اقدام انجام شده در مورد این دو پزشک، فقط اخراج از ایران بود.

منبع: تقی‌قلی صدق، پزشکی قانونی، چاپ اول، تهران: نشر دانشگاه تهران، ۱۳۶۸، ص ۲۸